

Atal adar o ffermydd , pysgodfeydd , meysydd awyr, safleoedd tirlenwi ac amgylcheddau trefol

Gall ataliadau adar fod yn glywedol , weledol , cemegol, eithriol, addasu cynefinoedd a mesurau angheuol, ond maent yn amrywio'n sylweddol o ran eu heffeithiolrwydd . Gall trapio a saethu angheuol ond yn cael ei wneud o dan drwydded gan Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) . Gall trwyddedau cyffredinol gwmpasu rhai rhywogaethau i ddibenion penodol: mae unrhyw beth arall yn gofyn am drwydded unigol. Am fwy o wybodaeth gweler tudalen we CNC - Ceisio am drwydded – Trwydded Rhywogaethau a warchodir.

Ataliadau Clywedol

- 1) **Gall canon nwy** fod yn effeithiol os bydd yr amseriad a lleoliad y tanio yn amrywiol, ond maent yn achosi niwsans sŵn os caiff ei ddefnyddio yn agos at dai neu fannau a fynychir gan y cyhoedd.
- 2) **Mae cetris tân gwyllt** yn cynhyrchu bang a fflach o olau, ac yn cael eu tanio o rocedi neu pistolau a addaswyd / drylliau. Mae rhaff tân-cracers yn ddewisiadau amgen gymharol rad ond gall achosi perygl tân. Mae'r ddau ddull yn effeithiol mewn ardaloedd lle ystyrir bod y sŵn yn dderbyniol.
- 3) **Mae bio-acwsteg** yn recordiadau o alwadau braw neu ofid adar, sy'n effeithiol pan gaiff ei ddefnyddio ar yr un rhywogaeth o adar fel yr un a gofnodir, neu un sy'n cysylltiedig o rhan tacsonomi. Mae ymchwil wedi dangos iddynt weithio i wylanod, crehyrod a brain yn arbennig. Gallant fod yn llai effeithiol yn erbyn colomennod a gwyddau Canada, nad ydynt yn cynhyrchu galwadau gofid hawdd eu hadnabod.
- 4) **Ni chredir fod dyfeisiau Ultrasonic** yn effeithiol yn erbyn adar, nod yw y rhan fwyaf o adar yn gallu clywed yn yr ystod ultrasonic. Gallent hefyd achosi aflonyddwch annerbyniol i ystlumod.
- 5) **Mae dyfeisiau sonic** a dwysedd uchel, synau artiffisial, yn llai effeithiol, a gall yr adar ddod ag arfer iddynt oni bai eu bod yn cael eu hamrywio yn rheolaidd. Efallai y bydd y sŵn maent yn ei gynhyrchu yn cael ei ystyried yn annerbyniol gan y cyhoedd.

Ataliadau Gweledol

- 1) **Mae laserau** yn effeithiol yn erbyn bilidowcar, yn benodol, pan fydd lefelau golau yn isel. Fodd bynnag, mae'nt yn ddrud ac ni ddylid eu anelu at llygad dynol.
- 2) **Cŵn yn un o'r arfau ataliol gorau**, yn enwedig cŵn gwaith wedi eu hyfforddi, megis collies ffin. Nid yw adar yn arfer i chi gŵn hyfforddedig sy'n ymateb yn dda i orchmynion ac yn gallu dilyn adar oddi ar y safle.
- 3) **Gall pobl fod yn effeithiol iawn**, yn enwedig os mae 'curiadau adenydd' ffug yn cael eu gwneud. Dylai'r person sefyll mewn golygfa llawni'r adar, mewn silwét yn erbyn yr awyr, gan godi a gostwng breichiau yn syth ar gyfradd o tua 25 curiad y funud.
- 4) **Mae bwganod brain** yn tueddu i fod yn ddefnyddiol am gyfnod cyfyngedig yn unig, er bod eu effeithiolrwydd yn cynyddu os ydynt yn cael eu gwisgo mewn dillad llac gyda rhubanau sy'n symud yn swllyd yn y gwynt.
- 5) **Gall modelau adar ysglyfaethus** fod yn ddefnyddiol iawn, yn enwedig os ydynt yn cael eu hanimeiddio ac yn symud yn aml.
- 6) **Gall replica neu gyrff** go iawn yr aderyn targed atal adar eraill, os ydynt yn dynwared adar marw neu adar wedi'u hanafu. Mae cyrff gwir ond yn gweithio tra mewn cyflwr da.
- 7) **Mae balŵns** yn rhad, ond dim ond yn gweithio yn y tymor byr. Me eu heffeithiolrwydd yn cynyddu os ydynt yn cael eu paentio gyda phâr o lygad yn cynnwys cylchoedd consentrig llachar.
- 8) **Mae barcud a barcud-gweilch** yn tueddu i fod yn effeithiol dros ardal fechan ac am gyfnod byr.
- 9) **Mae hebogyddiaeth** yn gweithio'n dda, yn enwedig pan yn hytrach na gweilch, gan eu bod yn ysglyfaethwyr arbenigol o adar a byddent yn dilyn adar nes eu bod yneurerlid oddi ar y safle.
- 10) **Mae awyrennau model radio** wedi cael eu defnyddio'n llwyddiannus i godi ofn ar fulfrain a crëyr glas o gyrff dŵr. Modelau siâp adar ysglyfaethus yn arbennig o effeithiol.
- 11) **Ni ddefnyddir goleuadau** yn gyffredinol yn ystod oriau golau dydd, er y bydd yn strôb pwerus yn effethio colomennod a gornchwigen yn arbennig. Ni ddylid eu defnyddio lle y byddent yn achosi niwsans.
- 12) **Mae drychau a adlewyrchyddion** yn rhad iawn ac yn gweithio yn erbyn adar dŵr, gwylanod a rhai crëyr glas. Mae powlen ffoil ar gortyn yn ataliadau syml, effeithlon y gellir yn hawdd ei symud o un lle i'r llall i atal i'r adar ymarfer a'r dull.

- 13) **Gall Tapiau**, gan gynnwys tâp rhybudd perygl a thâp Mylar, cyfuno agwedd gweledol a clywedol (fel y maent yn 'hymian' yn y gwynt) ac allgáu corfforol, gan gynyddu eu heffeithiolrwydd.
- 14) **Mae baneri, cadachau a rhubanau** yn rhad ac yn syml. Maent yn fwyaf effeithiol panyn cael eucuddio yn rhannol, pan fyddant yn cael eu gweld fel bygythiad posibl. Mae baneri du wedi eu gwneud o daflenni 60x90cm o blastig yn fwyaf effeithiol yn erbyn adar dŵr.
- 15) **Mae llifyn a lliwyddion** yn hawdd i ychwanegu i ddŵr a gall fod yn ddefnyddiol i atal adar dŵr. Oren sydd yn ymddan i fod y lliw osgoi cryfaf.

Ataliadau cemegol

Gall ataliadau cemegol fod yn ddefnyddiol i amddiffyn cnydau a choedwigaeth.

Amoniwm alwiniwm sylffad sydd wedi'i gymeradwyo i'w ddefnyddio yn y Deyrnas Unedig . Nid yw ataliadau ymddygiadol ac cyffyrddol a ddefnyddir mewn rhai gwledydd wedi cael eu trwyddedu i'w defnyddio yn y DU.

Gwahardd corfforol

- 1) **Gall Rhwydi** cael ei ddefnyddio dros gnydau a chyfleusterau dyframaeth mae rhain yn hynod effeithiol o ran atal difrod gan adar. Mae rhwydi yn cael eu hargymell ar gyfer safleoedd tirlenwi yn agos i feysydd awyr. Dylai rhwydi cael eu cadw yn dynn i atal bywyd gwyllt dod yn rhwydo ynddo, a bydd angen gwirio a chynnal a chadw ynrheolaidd.
- 2) **Mae gwifrau** yn rhatach na rhwydi ac maent yn effeithiol os wedi gofod yn gywir. Dylai gwifrau uwchben cael eu gosod bob 2m i atal bilidowcar, bob 126cm ar gyfer gwylanod a phob 63cm ar gyfer hwyaden frongoch. Gellir lein monofilament gael eu defnyddio i leihau effaith weledol.

Gall gwifrau cael eu gosod o amgylch pyllau i atal crëyr glas: ffensys trydan 2-llinyn, wedi gosod 30cm o ymyl y dŵr, fydd hyn yn gwahardd crëyr glas a crehyrod; gwifrau heb fod yn trydaneiddio wedi osod ar 20cm a 35cm uwchben y ddaear yn effeithiol ac yn hynod o rad.

- 3) **Dyfeisiau Gwrth-clwydo** yn cynnwys gwifrau syml, coil, geliau neu pigau. Maent i gyd yn atal adar rhag glanio neu cael gafael ar arwyneb. Mae pigau gydag pennau miniogi yn anghyfreithlon i'w defnyddio yn y DU: dim ond y rhai a pennau sgwâr-dorri gellir eu defnyddio. Rhaid geliau gael eu di-groeni yn syth ar ôl eu defnyddio, gan y byddai geliau gludiog

Addasu cynefin

- 1) **Mae uchder y glaswellt** mewn meysydd awyr, glaswellt hir (15-20cm) yn llai deniadol i'r rhan fwyaf o adar na glaswellt byr (5-10cm). Gall, fodd bynnag gysgodi mamaliaid bach ac yn denu adar ysglyfaethus. Bydd lleihau'r defnydd o wrtaith annog yn gwahardd gwyddau rhag bwydo.

- 2) **Mae tynnu bwyd yn hanfodol** lle bo hynny'n bosibl i atal adar. Mewn sefyllfaoedd trefol, dylai pobl gael eu cynghori i beidio â bwydo adar, dylai gwastraff bwyd cael ei glirio i ffwrdd yn rheolaidd. Dylai ffermydd ddefnyddio porthwyr da byw adar-brawf, yn bwydo da byw dan do, neu yn newid i hylif neu fawr-pelenni bwydo i leihau colledion i adar.
- 3) **Gall plannu llwyni** ger ymyl y dŵr atal ysglyfaethu gan crehyrod, gan eu bod yn dewis safleoedd ar agor i bysgod lle y gallant yn hawdd edrych am bresenoldeb ysglyfaethwyr.
- 4) **Gall dyfeisiau chwistrellu dŵr** fod yn ddefnyddiol ar lynnoedd pysgota bychan, gan fod y chwistrell yn atal adar rhag gweld pysgod yn y dŵr.
- 5) **Mae llochesau pysgod a llystyfiant** yn hynod o ddefnyddiol ar gyfer diogelu pysgod rhag ysglyfaethu. Gall llochesau fod yn cawell ffens-stoc syml yn cynnwys prysgwydd, hen goed Nadolig ac ati, yn gysgodol i ddenu pysgod. Mae llochesi arnofio a neu ynysoedd-eco' gyda phlanhigion sy'n dod i'r amlwg yn werthfawr wrth i'w gwreiddiau darparu man mwy diogel i bysgod. Mae chwyn dŵr, gwreiddiau coed a llystyfiant ymylol i gyd yn darparu cysgod da ar gyfer pysgod.

Rheolaeth farwol

- 1) **Gall saethu angheuol** ond gymeryd lle o dan drwydded gyffredinol (ar gyfer y rhywogaeth a diben cywir) neu drwy drwydded unigol. Yn gyffredinol nid yw saethu yn cael llawer o effaith ar y boblogaeth gan fod y niferoedd a laddwyd yn cael eu disodli gan fewnfudo a bridio . Fodd bynnag , gall saethu fod yn effeithiol fel cymorth i godi ofn, ond dim ond pan gaiff ei ddefnyddio fel rhan o raglen dychryn adar ehangach.

Nid oes llawer o dystiolaeth wrthrychol i ddangos bod saethu angheuol yn cael fwy o effaith dychryn na saethu heb fod yn angheuol , e.e. gan danio bylchau, er ei fod yn cael ei adrodd yn eang i fod yn wir gan ymarferwyr.

- 2) **Gellir dinistrio wyau** o dan drwydded ar gyfer rhai rhywogaethau a dibenion penodol. Mae'r dechneg mwyaf llwyddiannus yw disodli wyau gyda wyau ffug, a thrin wyau symud gan oeri (ar ôl y gellir eu disodli yn y nyth) . Amnewid yr wyau yn annog y rhiant adar i barhau i eistedd ar yr wyau yn hytrach na dydwy cydiwr newydd. Nid yw pigo wyau yn cael ei argymhell fel y gall cywion dal datblygu, ond yn aml ag abnormaleddau . Nid yw olew yn gwbl effeithiol, gan fod yr olew yn rhwbio i ffwrdd ar blu y rhieni ac mae rhaid ailadrodd dair gwaith yn ystod deori er mwyn bod yn ddibynadwy. Mae rhywfaint o amheuaeth ynghylch cyfreithlondeb o ddefnyddio olew mwynol fel 'bywleiddiaid ' .

Mae rhagor o wybodaeth am drwyddedau adar i'w gweld ar wefan CNC o dan ceisio am drwydded - trwyddedu rhywogaethau a warchodir - trwyddedu rhywogaethau a warchodir yn y DU.

Darllen Pellach

Review of international research literature regarding the effectiveness of auditory bird scaring techniques and potential alternatives. Bishop, J., McKay, H., Parrott, D. and Allan, J. Defra December 2003.

Protecting fisheries from cormorants – the use of fish refuges. Centre for Environment, Fisheries and Aquaculture Science (CEFAS).

Reducing the impact of fish-eating birds – the use of nets and wires. CEFAS.

Fisheries and the presence of cormorants, goosanders and herons. CEFAS.

Birds and their control in non-agricultural environments. Natural England, Llywodraeth Cymru, CNC.

Brain. Llywodraeth Cymru, CNC.

Birds: problems on livestock units. DEFRA a Llywodraeth Cymru.